OIKEUSMINISTERIÖ

Demokratia- ja julkisoikeusosasto
Julkisoikeusyksikkö
LsN Heini Färkkilä

12.11.2020

Eduskunnan liikenne- ja viestintävaliokunnalle

Hallituksen esitys eduskunnalle liikenteen palveluista annetun lain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta (HE 202/2020 vp)

Eduskunnan liikenne- ja viestintävaliokunta on pyytänyt oikeusministeriöltä lausuntoa otsikkoasiassa.

Oikeusministeriö on antanut esityksestä sen valmisteluvaiheessa lausunnon, jossa esitettyjä huomioita on huomioitu jatkovalmistelussa. Oikeusministeriö esittää kunnioittavasti lausuntonaan seuraavan.

Liikennepalvelulakiin ehdotettavat muutokset ovat pitkälti teknisiä korjauksia. Sisällöllisiä muutoksia olisivat esimerkiksi säännös, jolla mahdollistettaisiin Liikenne- ja viestintäviraston vastuulla olevan liikkumisen tietopalvelun hankkiminen Traffic Management Finland Oy:lta. Lisäksi esityksessä ehdotetaan säädettäväksi palveluntuottajien varautumisvelvollisuudesta. Ehdotettavilla muutoksilla liikennepalvelulakiin sekä laivaväestä ja aluksen turvallisuusjohtamisesta annettuun lakiin pantaisiin kansallisesti täytäntöön kaksi EU-direktiiviä. Kommentit koskevat 1. lakiehdotusta (laki liikenteen palveluista annetun lain muuttamisesta), ellei toisin ole todettu.

Covid-19-epidemiaan liittyvät väliaikaiset muutokset

Liikennepalvelulakiin ehdotetaan lisättäväksi kolme väliaikaista säännöstä (18 a §, 109 §:n 4 momentti ja 179 a §), jotka olisivat voimassa 30 päivään kesäkuuta 2021.

Ehdotettu 18 a § koskee toimijan varautumisvelvollisuutta, 109 §:n 4 momentti kelpoisuustodistusten voimassaoloajan pidentämistä ja 179 a § koskee aikataulu- ja reittitiedoista ilmoittamista ”covid-19-epidemian aikana”. Ehdotettujen säännösten väliaikaisuutta ja voimassaoloaikaa ei ole esityksessä lainkaan perusteltu. Voimassaoloaika on oikeusministeriön käsityksen mukaan tarpeen perustella. Voimassaoloaika ilmeisesti kytkeytyy covid-19-epidemiaan ja on tarkoitettu vastaamaan siten lausuntokierroksella ollutta ehdotettua tartuntatautilain väliaikaista muutosta.

Käyntiosoite	Postiosoite	Puhelin	Faksi	Sähköpostiosoite
Eteläesplanadi 10 HELSINKI	PL 25 00023 VALTIONEUVOSTO	02951 6001	09 1606 7730	oikeusministerio@om.fi

Voimassa oleva 18 §:ssä säädetty varautumisvelvoite kohdistuu isompiin toimijoihin (henkilöliikenneluvan haltijaan, jolla on liikennekäytössä enemmän kuin 15 ajoneuvoa tai ajoneuvoyhdistelmää). Tällaisen toimijan on varauduttava normaaliolojen häiriötilanteisiin ja poikkeusoloihin. Poikkeusolot viittaavat valmiuslain mukaisiin oloihin, kun taas häiriötilanteilla viitataan ilmeisesti normaalilainsäädännön oloissa oleviin tilanteisiin. Varautuminen, kuten käsitteestä ilmenee, on tehtävä jo ennen kuvattuja tilanteita.

Ehdotettu 18 a § puolestaan kohdistuu pienempiin toimijoihin (taksiliikenneluvan haltijat ja muut kuin 18 §:n 1 momentissa mainitut) ja varautumisvelvoite koskee covid-19-epidemian leviämisen ehkäisemistä ja matkustajien terveyteen liittyvistä toimenpiteistä huolehtimista. Suunnitelmassa on huomioitava STM:n ja THL:n ohjeet ja määräykset. Oikeusministeriö korostaa, että näitäkin tärkeämpää on huomioida voimassa oleva lainsäädäntö.

Ehdotetun 18 a §:n ja voimassaolevan 18 §:n varautumisvelvoitteen sisällöt eivät täsmää täysin keskenään ja 18 a § sisältää nimenomaan covid-19-epidemiaan liittyvää sääntelyä. Epäselväksi jää, minkä vuoksi tällaisia velvoitteita ei kohdisteta myös 18 §:n mukaisiin toimijoihin, vai katsotaanko, että vastaava velvollisuus tulee asianmukaisesti täytettyä nykyisen sääntelyn nojalla. Koska soveltamistilanteet eivät ole täysin samat, on varmistuttava siitä, että varautumisvelvoite on myös 18 §:n 1 momentin mukaisilla toimijoilla, kun se on 18 a §:n mukaisilla toimijoilla.

Lisäksi 18 a §:n suunnitelman laatimista koskeva velvoite olisi perusteluiden ehdollinen ja sen käyttöönotto olisi riippuvainen covid-19-epidemian tilanteesta. Täysin epäselväksi kuitenkin jää, minkä tahon arvioon velvoitteen käyttöönotto liittyy eli milloin toimijat tietävät, että heillä tällainen suunnitelman laatimista koskeva velvoite olisi.

Sosiaali- ja terveysministeriö valmistelee hallituksen esitystä eduskunnalle laiksi tartuntatautilain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta. Lausuntokierroksella (11.-27.9.2020) olleessa versiossa on ehdotettu lakiin lisättäväksi uusi 58 e § henkilöliikennettä koskevista toimenpiteistä covid-19-taudin leviämisen estämiseksi. Kuljetuspalvelun tarjoajan ja tämän toimeksiannosta toimivan liikennöitsijän velvollisuudeksi ehdotetaan säädettäväksi huolehtia mm. liikennevälineen matkustajien käyttöön tarkoitettujen tilojen ja pintojen puhdistamisesta säännöllisesti riittävän hygieniatason saavuttamiseksi ja säilyttämiseksi sekä muista vastaavista tartuntojen leviämistä estävistä käytänteistä sekä matkustajille tarjottavasta mahdollisuudesta riittävän hygieniatason saavuttamiseen ja säilyttämiseen. Tartuntatautilakiin valmisteltavien säännösten johdosta henkilöliikenteen harjoittajia velvoitettaisiin lakitasoisesti huolehtimaan epidemian leviämisen estämisestä ja matkustajien terveyteen liittyvistä toimenpiteistä.

Ehdotetun 18 a §:n suhde viitattuun tartuntatautilakiin ehdotettuun säännökseen sekä se, onko liikennepalvelulakiin ehdotettava 18 a § laadittu yhteistyössä STM:n kanssa jäävät epäselviksi. Oikeusministeriö korostaa, että on tärkeää, että liikenteenharjoittajiin kohdistuvat säännökset ovat yhteensopivia ja säännösten keskinäinen suhde on selvä.

Yksityiskohtana todettakoon, että esimerkiksi tartuntatautilaissa käytetään sanamuotoa ”taudin leviämisen *estämiseksi*” ei ”taudin leviämisen *ehkäisemiseksi*”.

Väliaikaiset 109 §:n 4 momentti ja 179 a §

Kaksi muuta väliaikaiseksi ehdotettua säännöstä 109 §:n 4 momentti ja 179 a § viittaavat ”covid-19-epidemian aikana”. Omaksuttu muotoilu herättää kysymyksiä siitä, miten ja mikä taho toteaa epidemian tai sen päättymisen, sillä kyseisiä velvoitteita ei ole kuin epidemian aikana. Vai onko näiden säännösten osalta tarkoituksena, että lain voimassaoloaika on ajateltu merkitsevän samaa kuin covid-19-epidemian aikana -käsite. Tällöin säännöksissä oleva viittaus ”covid-19-epidemian aikana” olisi hieman harhaanjohtavana tarpeeton.

Liikkumisen tietopalvelun järjestäminen

Liikennepalvelulain 154 ja 179 §:iä muutettaisiin siten, että Liikenne- ja viestintävirasto voisi jatkossa tuottaa ITS-direktiivin edellyttämän liikkumisen tietopalvelun itse tai hankkia palvelun tuottamisen julkiselta erityistehtäväyhtiöltä Traffic Management Finland Oy:lta. Ehdotettu säännös on merkityksellinen perustuslain 124 §:n kannalta, mikä on esitysluonnoksessa ja sen säätämisjärjestysperusteluissa tunnistettu sekä arvioitu asianmukaisesti.

Ehdotetun 154 §:n 2 momentin perusteluiden valossa on ymmärrettävissä, että tietopalvelun järjestämisvastuuta ei ole tarkoitus siirtää yhtiölle, vaan ainoastaan palvelun toteuttaminen. Jotta tämä peruslähtökohta tulee selkeästi esille, oikeusministeriö ehdottaa säännöstä tarkennettavaksi seuraavasti:

> Liikenne- ja viestintävirasto vastaa tietopalvelusta, johon verkko-osoite tai -osoitteet sekä näiden päivitykset on ilmoitettava. Liikenne- ja viestintävirasto voi ~~järjestää tietopalvelun itse tai~~ hankkia tieto<u></u>palvelun sekä siihen liittyvät välittömät tuottamis-, ylläpito- ja kehittämistehtävät Traffic Management Finland Oy:ltä 213 §:n mukaisesti.

Sama momentti sisältää myös asianmukaiset virkavastuusäännökset. Tätä oikeusministeriö esittää tarkennettavaksi seuraavasti:

> ~~Tietopalvelun tarjoajan~~ <u>Traffic Management Finland Oy:n</u> palveluksessa olevaan henkilöön sovelletaan rikosoikeudellista virkavastuuta koskevia säännöksiä hänen suorittaessaan tässä laissa tarkoitettuja tehtäviä. Vahingonkorvausvastuusta säädetään vahingonkorvauslaissa.”

Kun laissa mahdollistettaisiin kyseisten tehtävien hankkiminen ainoastaan Traffic Management Finland Oy:ltä, tulisi ehdotettuja 179 §:n 2 ja 3 momenttia täsmentää viittaamalla palveluntarjoajan sijasta Traffic Management Finland Oy:öön.